

Uprawnienia do kierowania pojazdami

asp. Tomasz Dzierga
asp. Mariusz Pawlak
Zakład Służby Prewencyjnej

Uprawnienia do kierowania pojazdami

Katowice 2014

Redakcja:
mł. insp. Dariusz Walczak

Redakcja techniczna i korekta:
Paweł Mięsiak

© Szkoła Policji w Katowicach, Katowice 2014. Pewne prawa zastrzeżone.

Niniejsza publikacja w całości stanowi materiał dydaktyczny Szkoły Policji w Katowicach.
Publikacja dostępna jest na licencji:
Creative Commons – Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych
3.0 Polska (CC-BY-NC-ND) 3.0. Polska.

Postanowienia licencji są dostępne pod adresem:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl/legalcode>

Spis treści

Wstęp	4
1. Ogólne informacje o prawie jazdy	5
2. Kategorie prawa jazdy	6
3. Wymagany minimalny wiek do kierowania	10
4. Wzór prawa jazdy wydawanego na terytorium RP	12
5. Kody ograniczeń stosowane w dokumencie prawa jazdy	17
5.1. Okulary a soczewki	17
5.2. Wtórnik prawa jazdy	19
6. Uprawnienia do kierowania zespołem pojazdów z pominięciem kategorii E	22
7. Zatrzymywanie uprawnień do kierowania pojazdami	23
8. Statusy w ruchu drogowym	26
9. Pokwitowanie za zatrzymane prawo jazdy	29
10. Prowadzenie pojazdu z nieważnym pokwitowaniem	32
Literatura	32

Jednym z wymaganych dokumentów podczas kontroli drogowej jest prawo jazdy. W ostatnich latach druk ten zmienił się na nowocześniejszy i lepiej zabezpieczony przed podrobieniem lub przerobieniem. Zmieniły się także niektóre zasady jego zdobycia.

Policjant w swoich zadaniach ustawowych jest obowiązany do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku w ruchu drogowym. W związku z tym ma prawo między innymi do legitymowania uczestników ruchu drogowego, sprawdzania i zatrzymywania, w przypadkach przewidzianych w ustawie, dokumentów stwierdzających uprawnienie do kierowania pojazdem.

W publikacji opisano na co policjant powinien zwrócić uwagę dokonując kontroli dokumentu prawa jazdy, jakie są zasady zdobywania uprawnień do kierowania pojazdami oraz jego zatrzymywania.

Publikacja ma rozszerzyć wiedzę słuchaczy na temat uprawnienia do kierowania pojazdami.

Rozdział 1.

Ogólne informacje o prawie jazdy

Wydane w kraju prawo jazdy stwierdza posiadanie uprawnienia do kierowania odpowiednio motorowerem, pojazdem silnikowym lub zespołem pojazdów składającym się z pojazdu silnikowego i przyczepy lub naczepy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w ruchu międzynarodowym na terytorium państw – stron Konwencji o ruchu drogowym, sporządzonej w Wiedniu dnia 8 listopada 1968 r. z wyjątkiem kierowania motorowerem lub ciągnikiem rolniczym oraz państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym – z wyjątkiem kierowania ciągnikiem rolniczym.

Prawo jazdy jest wydawane osobie, która:

- osiągnęła minimalny wiek wymagany do kierowania pojazdami odpowiedniej kategorii;
- uzyskała orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem oraz orzeczenie psychologiczne o braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem. Orzeczenie psychologiczne nie jest wymagane w przypadku ubiegania się o prawo jazdy kategorii: AM, A1, A2, A, B1, B, B+E lub T;
- odbyła szkolenie wymagane do uzyskania prawa jazdy danej kategorii,
- zdała egzamin państwowy wymagany do uzyskania prawa jazdy odpowiedniej kategorii;
- przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej przez 185 dni w każdym roku kalendarzowym ze względu na swoje więzi osobiste lub zawodowe albo przedstawi zaświadczenie, że studiuje co najmniej od 6 miesięcy.

Osoba, która nie ukończyła 18 lat, może uzyskać prawo jazdy kategorii AM, A1, B1 lub T za pisemną zgodą rodzica lub opiekuna.

Rozdział 2.

Kategorie prawa jazdy

Prawo jazdy stwierdza posiadanie uprawnienia do kierowania:

- kategorii AM:
  - ✓ motorowerem,
  - ✓ czterokołowcem lekkim;
- kategorii A1:
  - ✓ motocyklem o pojemności skokowej silnika nieprzekraczającej 125 cm³, mocy nieprzekraczającej 11 kW i stosunku mocy do masy własnej nieprzekraczającym 0,1 kW/kg,
  - ✓ motocyklem trójkołowym o mocy nieprzekraczającej 15 kW,
  - ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;
- kategorii A2:
  - ✓ motocyklem o mocy nieprzekraczającej 35 kW i stosunku mocy do masy własnej nieprzekraczającym 0,2 kW/kg, przy czym nie może on powstać w wyniku wprowadzenia zmian w pojeździe o mocy przekraczającej dwukrotność mocy tego motocykla,
  - ✓ motocyklem trójkołowym o mocy nieprzekraczającej 15 kW,
  - ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;
- kategorii A:
  - ✓ motocyklem,
  - ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;
- kategorii B1:
  - ✓ czterokołowcem,
  - ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;

- kategorii B:
  - ✓ pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusu i motocykla,
  - ✓ zespołem pojazdów złożonym z pojazdu samochodowego o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t, oraz z przyczepy lekkiej,
  - ✓ zespołem pojazdu samochodowego o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t, oraz z przyczepy innej niż lekka, o ile łączna dopuszczalna masa całkowita zespołu tych pojazdów nie przekracza 4250 kg, z zastrzeżeniem, że osoba, zdała część praktyczną egzaminu państwowego, potwierdzoną wpisem do prawa jazdy odpowiednik kodem,
  - ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;
- kategorii C1:
  - ✓ pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t i nieprzekraczającej 7,5 t, z wyjątkiem autobusu,
  - ✓ zespołem pojazdów złożonym z pojazdu samochodowego o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t i nieprzekraczającej 7,5 t oraz z przyczepy lekkiej,
  - ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;
- kategorii C:
  - ✓ pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t, z wyjątkiem autobusu,
  - ✓ zespołem pojazdów złożonym z pojazdu samochodowego o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t, oraz z przyczepy lekkiej,
  - ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;
- kategorii D1:
  - ✓ autobusem przeznaczonym konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 17 osób łącznie z kierowcą, o długości nieprzekraczającej 8 m,

- ✓ zespołem pojazdów złożonym z autobusu przeznaczonego konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 17 osób łącznie z kierowcą, o długości nieprzekraczającej 8 m oraz z przyczepy lekkiej,
- ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;
- kategorii D:
  - ✓ autobusem,
  - ✓ zespołem pojazdów złożonym z autobusu, oraz z przyczepy lekkiej,
  - ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;
- kategorii T:
  - ✓ ciągnikiem rolniczym lub pojazdem wolnobieżnym,
  - ✓ zespołem pojazdów złożonym z ciągnika rolniczego z przyczepą (przyczepami) lub pojazdem wolnobieżnym z przyczepą (przyczepami),
  - ✓ pojazdami określonymi dla prawa jazdy kategorii AM;
- kategorii B+E, C+E lub D+E – pojazdem określonym odpowiednio w prawie jazdy kategorii B, C lub D, łącznie z przyczepą (przyczepami), przy czym w zakresie kategorii B+E dopuszczalna masa całkowita ciągniętej przyczepy nie może przekraczać 3,5 t;
- kategorii C1+E – zespołem pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 12 t, składającym się z pojazdu ciągnącego określonego w prawie jazdy kategorii C1 i przyczepy;
- kategorii D1+E – zespołem pojazdów składającym się z pojazdu ciągnącego określonego w prawie jazdy kategorii D1 i przyczepy;
- kategorii B i C1+E, B i D1+E, B i C+E lub B i D+E – zespołem pojazdów określonym w prawie jazdy kategorii B+E;
- kategorii C+E i D – zespołem pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii D+E.

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej prawo jazdy:

- kategorii B, C1, C, D1 i D uprawnia do kierowania ciągnikiem rolniczym, pojazdem wolnobieżnym oraz zespołem złożonym z tego pojazdu i przyczepy lekkiej;

- kategorii B+E, C1+E, C+E, D1+E i D+E uprawnia do kierowania zespołem pojazdów złożonym z ciągnika rolniczego z przyczepą (przyczepami) lub pojazdu wolnobieżnego z przyczepą (przyczepami);
- kategorii AM, A1, A2 i A uprawnia do kierowania zespołem pojazdów złożonym z pojazdu określonego dla tej kategorii wraz z przyczepą;
- kategorii B uprawnia do kierowania motocyklem o pojemności skokowej silnika nieprzekraczającej 125 cm³, mocy nieprzekraczającej 11 kW i stosunku mocy do masy własnej nieprzekraczającym 0,1 kW/kg pod warunkiem, że osoba posiada prawo jazdy kategorii B od co najmniej 3 lat.

Kolejką turystyczną może kierować osoba, która posiada prawo jazdy odpowiedniej kategorii co najmniej od 2 lat.

Rozdział 3.

Wymagany minimalny wiek do kierowania

Wymagany minimalny wiek do kierowania pojazdami wynosi:

- 10 lat - dla roweru;
- 13 lat - dla jadącego po jezdni wózka inwalidzkiego;
- 14 lat - dla pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii AM;
- 15 lat - dla pojazdu zaprzęgowego;
- 16 lat - dla pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii A1, B1 i T;
- 17 lat - dla roweru wieloosobowego, roweru lub wózka rowerowego przewożących inną osobę;
- 18 lat - dla pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii A2, B, B+E, C1 i C1+E;
- 20 lat - dla pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii A, jeżeli osoba co najmniej od 2 lat posiada prawo jazdy kategorii A2;
- 21 lat - dla motocykli trójkołowych o mocy przekraczającej 15 kW, jeżeli osoba posiada prawo jazdy kategorii A, dla pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii C, C+E, D1 i D1+E, z zastrzeżeniem żołnierzy kierujących pojazdami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, funkcjonariuszy kierujących pojazdami Państwowej Straży Pożarnej, Policji oraz Straży Granicznej oraz osób, które uzyskały kwalifikację wstępną określoną w przepisach rozdziału 7a ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym, dla tramwaju oraz dla kolejki turystycznej;
- 24 lata - dla pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii A - jeżeli osoba nie posiadała co najmniej przez 2 lata prawa jazdy kategorii A2 oraz D i D+E, z zastrzeżeniem żołnierzy kierujących pojazdami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, funkcjonariuszy kierujących pojazdami Państwowej Straży Pożarnej, Policji oraz Straży Granicznej oraz osób, które uzyskały

kwalifikację wstępną określoną w przepisach rozdziału 7a ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym;

Wymagany minimalny wiek do kierowania dla żołnierzy kierujących pojazdami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wynosi:

- 18 lat - dla pojazdów określonych w pozwoleniu wojskowym kategorii A, C i C+E;
- 19 lat - dla pojazdów określonych w pozwoleniu wojskowym kategorii D.

Dla funkcjonariuszy kierujących pojazdami Państwowej Straży Pożarnej, Policji oraz Straży Granicznej minimalny wiek do kierowania wynosi:

- 18 lat - dla pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii A;
- 19 lat - dla pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii C;
- 21 lat - dla pojazdów określonych w prawie jazdy kategorii D.

Rozdział 4.

Wzór prawa jazdy wydawanego na terytorium RP

Fot. 1. Awers prawa jazdy (źródło: www.pwppw.pl)

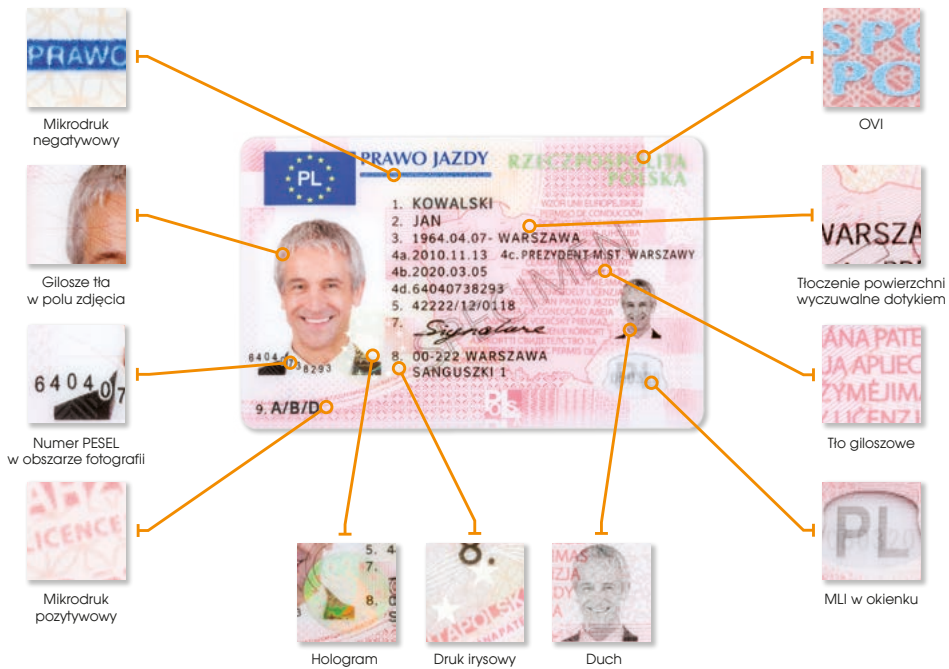

Fot. 2. Rewers prawa jazdy (źródło: www.pwppw.pl)

Prawo jazdy ma format karty identyfikacyjnej (układ poziomy) o wymiarze 85,595 mm (+/- 0,125 mm) x 53,975 mm (+/- 0,055 mm) i promieniu zaokrągleń w przedziale od 2,88 do 3,18 mm i grubości od 0,68 do 0,84 mm, wykonanej w 100% z wielowarstwowego poliwęglanu, przy czym warstwy zewnętrzne są przezroczyste, a warstwy środkowe nieprzezroczyste. Na karcie nadrukowano technikami offsetową i sitodrukową elementy graficzne i zabezpieczające, a techniką druku atramentowego (tzw. inkjetowego) naniesiono kolorową fotografię posiadacza prawa jazdy. Barwa tła prawa jazdy jest utrzymana w tonacji różowej. Barwa tekstu, symboli i znaków graficznych użyta na karcie prawa jazdy jest czarna. Wyjątkiem są napisy: WZÓR UNII EUROPEJSKIEJ” oraz „PRAWO JAZDY” w różnych językach, wydrukowane są w kolorze różowym, tak aby stanowiły tło prawa jazdy; w górnej części awersu, napis „PRAWO JAZDY” – wykonany jest farbą o barwie niebieskiej, a obok napis o treści „RZECZPOSPOLITA POLSKA” – wykonany farbą optycznie zmienną; w lewym górnym rogu znajduje się biały symbol „PL” wpisany w okrąg utworzony przez 12 gwiazdek o barwie żółtej, umieszczonych na niebieskim tle w kształcie prostokąta o wymiarze 17 x 10 mm.

Fot. 3. Zabezpieczenia w dokumencie prawa jazdy (światło UV) (źródło: www.pwpw.pl)

Fot. 4: Zabezpieczenia w dokumencie prawa jazdy (awers) (źródło: www.pwpw.pl)

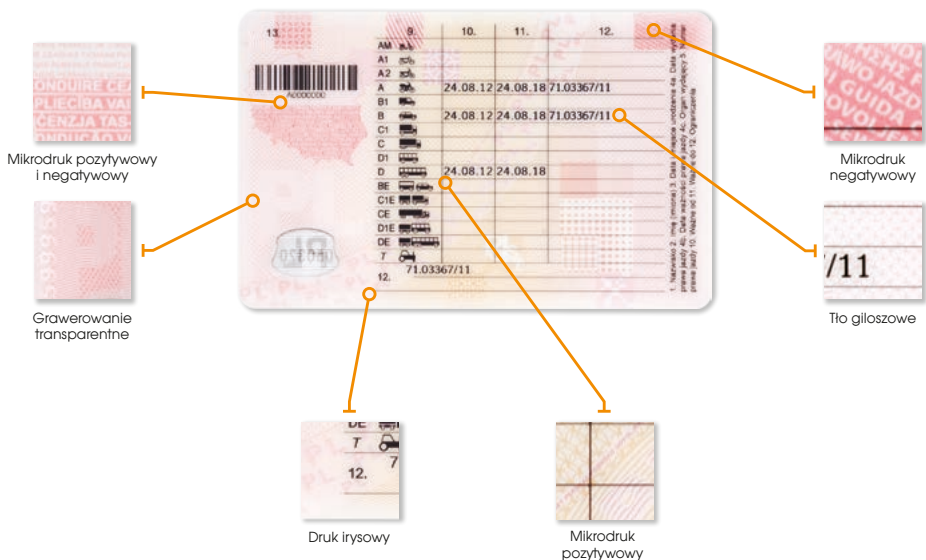

Foto 5: Zabezpieczenia w dokumencie prawa jazdy (rewers) (źródło: www.pwpw.pl)

Karta prawa jazdy zawiera następujące elementy zabezpieczające dokument przed sfałszowaniem:

- nie wykazuje luminescencji w świetle UV;
- wzór zabezpieczający tło jest odporny na podrabianie metodą skanowania czy kopiowania, wykonany metodą druku irysowego z wykorzystaniem wielokolorowych farb zabezpieczających oraz tła giloszowego negatywowego i pozytywowego, zawiera rysunek o skomplikowanym wzorze w co najmniej dwóch kolorach specjalnych oraz mikrodruki;
- elementy zmienne optycznie zapewniające odpowiednią ochronę przed kopiowaniem i manipulowaniem przy fotografii;
- grawerowanie laserowe;
- w miejscu gdzie znajduje się fotografia oraz wzór zabezpieczający tło, wzór oraz fotografia nachodzą na siebie;
- w prawym dolnym rogu znajduje się znak graficzny i umieszczona nad nim pomniejszona fotografia posiadacza prawa jazdy.

Miejsca gdzie znajdują się dane są oznaczone liczbami lub liczbami z literami.

Są to kolejno:

- 1 – nazwisko posiadacza prawa jazdy;
- 2 – imię (imiona) posiadacza prawa jazdy;
- 3 – data i miejsce urodzenia posiadacza prawa jazdy;
- 4a – data wydania prawa jazdy;
- 4b – data ważności prawa jazdy;
- 4c – organ wydający;
- 4d – numer PESEL posiadacza prawa jazdy;
- 5 – numer prawa jazdy;
- 6 – fotografię posiadacza prawa jazdy;
- 7 – podpis posiadacza prawa jazdy;
- 8 – adres posiadacza prawa jazdy;
- 9 – kategorię (kategorie) prawa jazdy posiadaną(e) przez osobę;

- 10 – data wydania uprawnienia określonej kategorii po raz pierwszy;
- 11 – data ważności uprawnienia;
- 12 – ograniczenia;
- 13 – możliwy wpis, dokonywany przez organ wydający prawo jazdy, informacje istotne dla administrowania prawem jazdy.

Rozdział 5.

Kody ograniczeń stosowane w dokumencie prawa jazdy

Kierowcą może być osoba niepełnosprawna o różnych dysfunkcjach lub z łącznie występującymi kilkoma dysfunkcjami. Kody ograniczeń nie dotyczą tylko osób niepełnosprawnych, mogą dotyczyć również osób np. z wymogiem używania okularów, prowadzenia konkretnych pojazdów lub zespołów pojazdów. Dlatego lista kodów jest taka obszerna. Lista podzielona jest na kilkanaście grup kodów, w zależności od stanu zdrowia kierowcy, potrzeb adaptacji auta kierowcy z niepełnosprawnością lub uzyskanych uprawnień. Kody wpisane są na drugiej stronie prawa jazdy w kolumnie nr 12, przypisane dla konkretnej kategorii lub na samym dole, jeśli dany kod dotyczy wszystkich kategorii. Najczęściej spotykane kody to:

- 01 – wymagana korekta lub ochrona wzroku;
- 01.01 – okulary;
- 01.02 – soczewki kontaktowe;
- 01.06 – okulary lub soczewki kontaktowe;
- 70 – wymiana prawa jazdy numer ..... wydanego przez ..... (wyróżnik UE/ONZ w przypadku państwa trzeciego, np.: 70.0123456789.NL);
- 71 – wtórnik prawa jazdy numer ..... (wyróżnik UE/ONZ w przypadku państwa trzeciego, np.: 71.987654321.HR);
- 95 – potwierdzenie posiadania świadectwa kwalifikacji zawodowej;
- 96 – potwierdzenie posiadania uprawnień do kierowania zespołem pojazdów;

5.1. Okulary a soczewki

Policjant weryfikując dane zawarte w prawie jazdy powinien zwrócić uwagę na pozycję 12, gdyż kod tam umieszczony wskazuje rodzaj korekcji wady wzroku. Przykładowo, najczęściej podczas kontroli drogowej można spotkać się z wieloma kierującymi z wadą

wzroku i kodem 01.01 w komórce 12 (fot. 6), którzy nawet nie wiedzą, że zamieniając okulary na soczewki kontaktowe, popełniają wykroczenie. Dlatego, jeżeli np. brak okularów nie przyczynił się do spowodowania kolizji czy wypadku, w pierwszej kolejności rolą policjanta jest pouczenie o tym, że używanie zarówno okularów jak i soczewek powinno w tym przypadku zostać uwzględnione w prawie jazdy, które trzeba wymienić, uzyskując odpowiednie orzeczenie okulisty. Również wtedy, jeśli od momentu wydania dokumentu wzrok wrócił do normy lub kierujący przeszedł np. laserową korekcję wzroku i nie musi już w ogóle nosić okularów. Z orzeczeniem powinien udać się do właściwego miejscowo wydziału komunikacji i wyrobić nowy dokument uwzględniający zmienione zalecenie lekarza. Jeżeli kierujący zamierza na stałe korzystać zarówno z okularów, jak i soczewek kontaktowych powinien się ubiegać o prawo jazdy z kodem 01.06 w rubryce 12.

Fot. 6. Kod ograniczenia korekty wzroku (źródło: materiały własne)

5.2. Wtórnik prawa jazdy

Wtórnik prawa jazdy także jest wyrażony kodem w pozycji 12 prawa jazdy. Najczęściej kierowca nie ma pojęcia, że porusza się z wtórnikiem prawa jazdy, gdyż nie ma to dla niego żadnego znaczenia, za to policjant musi mieć tę informację, aby prawidłowo

sporządzić w razie potrzeby kartę rejestracyjną Mrd-5. Widnieje wówczas kod wyrażony liczbą „71” (fot. 7).

Dokument wtórnika prawa jazdy jest wydawany w przypadku:

- zmianie uległy następujące dane: imię, nazwisko, adres zameldowania;
- nastąpiła utrata dotychczasowego prawa jazdy;
- dotychczasowy dokument uległ zniszczeniu w taki sposób, że jest on nieczytelny;
- dotychczasowe prawo jazdy straciło ważność.

Fot. 7. Kod ograniczenia oznaczający wtórnik dokumentu (źródło: materiały własne)

Wtórnik, podobnie jak prawo jazdy, wydawany jest po złożeniu wniosku właściwemu, ze względu na adres zamieszkania kierowcy, staroście. Ponieważ kierowca może posiadać tylko jedno ważne prawo jazdy, wtórnik wydawany jest po zdaniu dotychczasowego dokumentu. Zgodnie z przepisami Ustawy o kierujących pojazdami osoba posiadająca prawo jazdy jest obowiązana zawiadomić starostę o utracie tego dokumentu, jego zniszczeniu w stopniu powodującym nieczytelność, a także o zmianie stanu faktycznego wymagającego zmiany danych w nim zawartych, w terminie 30 dni

od dnia zaistnienia tego zdarzenia. Przyjmuje się, że do opisywanego zawiadomienia starosty wystarczy właśnie złożenie wniosku o wydanie wtórnika dotychczasowego prawa jazdy. Kierowca może posiadać tylko jedno ważne prawo jazdy, dlatego też w przypadku, gdy dane prawo jazdy zostało np. zgubione i w jego miejsce wydany został już wtórnik dotychczasowego dokumentu, kierowca zobowiązany jest do zwrotu prawa jazdy w przypadku jego odnalezienia.

Dotychczasowe prawa jazdy dzieliły się na wydawane bezterminowo oraz te z ograniczoną datą ważności czyli tzw. prawa jazdy terminowe. Od 19 stycznia 2013 roku wszystkie prawa jazdy są wydawane wyłącznie terminowo. Osoby posiadające prawo jazdy bezterminowe, wydane przed 19 stycznia 2013 r. również będą musiały wymienić dokument na terminowy. Opisywana wymiana planowana jest na lata 2028-2033. Dzisiejsze bezterminowe prawa jazdy będą ważne do stycznia 2033 roku.

Rozdział 6.

Uprawnienia do kierowania zespołem pojazdów z pominięciem kategorii E

Posiadając prawo jazdy kategorii B (bez żadnego kodu) można kierować między innymi pojazdem samochodowym o dopuszczalnej masie całkowitej do 3500 kg z przyczepą lekką - wtedy łączna masa (dmc) może wynosić maksymalnie 4250 kg. Prawo jazdy kat. B uprawnia także do jazdy pojazdem samochodowym z przyczepą inną niż lekka, jednak warunkiem jest, aby łączna dopuszczalna masa całkowita nie przekraczała 3500 kg. Aby kierować pojazdem samochodowym z przyczepą inną niż lekka, jeżeli łączna dopuszczalna masa całkowita zespołu pojazdów przekracza 3500 kg, a nie przekracza 4250 kg trzeba posiadać prawo jazdy kategorii B z kodem „96”. Jest to wygodne rozwiązanie dla niektórych osób, gdyż zainteresowana osoba nie musi przechodzić żadnego kursu, a tylko odbywa egzamin praktyczny w jednym z ośrodków WORD. Co prawda posiadana kategoria B+E pozwala na prowadzenie zespołu pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej nie przekraczającej 7000 kg (fot. 7), składającym się z pojazdu samochodowego (z wyjątkiem autobusu i motocykla) i przyczepy innej niż lekka, której dopuszczalna masa całkowita nie przekracza 3500 kg, jednak mnóstwo ludzi nie wykorzystuje tej masy i kierując zespołem pojazdów mieszczą się w granicy 4250 kg.

Fot. 7. Zespół pojazdów (źródło: materiały własne)

Rozdział 7.

Zatrzymywanie uprawnień do kierowania pojazdami

Czuwanie nad bezpieczeństwem i porządkiem ruchu na drogach, kierowanie ruchem i jego kontrolowanie należą do zadań Policji. Policjant, w związku z wykonywaniem tych czynności jest uprawniony między innymi do zatrzymania, w przypadkach przewidzianych w ustawie, dokumentów stwierdzających uprawnienie do kierowania pojazdem. I tak art. 135 Ustawy Prawo o Ruchu Drogowym określa przypadki, kiedy policjant jest obowiązany, a także kiedy może zatrzymać prawo jazdy.

Policjant zatrzyma prawo jazdy za pokwitowaniem w razie:

- uzasadnionego podejrzenia, że kierujący znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu – stan po użyciu alkoholu zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do stężenia we krwi od 0,2 ‰ do 0,5 ‰ alkoholu albo obecności w wydychanym powietrzu od 0,1 mg do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³. Stan nietrzeźwości zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do stężenia we krwi powyżej 0,5 ‰ alkoholu albo obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³. Nie jest wymagane stwierdzenie tego stanu, wystarczające jest uzasadnione podejrzenie kierowania w jednym z wyżej wymienionych stanów daje podstawę do zatrzymania prawa jazdy przez policjanta, np. wyczuwalna woń alkoholu, zeznania świadków, itp. Wydane pokwitowanie za zatrzymane prawo jazdy nie uprawnia do kierowania pojazdem.
- stwierdzenia zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność – następuje wówczas, gdy jego zniszczenie uniemożliwia odczytanie istotnych zapisów, np. dotyczących wystawcy prawa jazdy, danych posiadacza, kategorii, numeru. Wydane pokwitowanie uprawnia do kierowania pojazdem przez okres 7 dni.

- podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy – podrobienie to sporządzenie całego dokumentu na wzór autentycznego, a przerobienie to zmiana danych w prawdziwym dokumencie poprzez dodanie lub usunięcie liter, znaków itp. Wydane pokwitowanie za zatrzymane prawo jazdy uprawnia do kierowania pojazdem przez okres 7 dni.
- gdy upłynął termin ważności prawa jazdy – prawo jazdy może zawierać ograniczenia wynikające m.in. ze stanu zdrowia kierowcy. Osoba, która przed upływem terminu wpisanego w prawie jazdy nie podda się badaniu lekarskiemu, doprowadza do zawieszenia uprawnień do kierowania pojazdem i jest traktowana jako nie posiadająca uprawnienia do kierowania pojazdem. Uprawnienia zostały przyznane tylko na okres zawarty w prawie jazdy. Wobec tego prawo jazdy, którego termin upłynął, nie stwierdza posiadania uprawnienia do kierowania pojazdem, a zatem takie prawo jazdy jest nic nieznaczącym dokumentem. Nie ma więc uzasadnienia jego zatrzymywania. Punkt ten dotyczy jedynie sytuacji, w której kierowca musi wymienić dokument w trybie administracyjnym, np. z uwagi na zmianę wzoru dokumentu prawa jazdy i obowiązkową wymianę w określonym terminie. Wtedy pokwitowanie uprawnia do kierowania pojazdem przez okres 7 dni.
- gdy wobec kierującego pojazdem wydane zostało postanowienie lub decyzja o zatrzymaniu prawa jazdy – postanowienie zatrzymania prawa jazdy wydaje sąd lub prokurator, decyzję wydaje właściwy starosta. Wydane pokwitowanie nie uprawnia do kierowania pojazdem.
- gdy wobec kierującego pojazdem orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów lub wydano decyzję o cofnięciu prawa jazdy – niezastosowanie się przez kierującego do orzeczonego przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów jest przestępstwem. W przypadku kierowania pojazdem gdy została wydana decyzja o cofnięciu uprawnień, osobę taką traktuje się jako nie posiadającą uprawnień do kierowania. Wydane pokwitowanie nie uprawnia do kierowania pojazdem.

- przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego – osoba taka podlega obowiązkowemu sprawdzeniu kwalifikacji.
- przekroczenia przez kierującego pojazdem, w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy, liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego - osoba taka traci uprawnienia do kierowania pojazdem. Wydane pokwitowanie nie uprawnia do kierowania pojazdem.

Policjant może zatrzymać prawo jazdy za pokwitowaniem w razie uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów - zatrzymanie prawa jazdy w tym przypadku ma na celu wyeliminowanie z ruchu drogowego kierowców, którzy stwarzają zagrożenie dla jego bezpieczeństwa. Policjant musi mieć uzasadnione podejrzenie, że za popełniony czyn sąd może bądź też orzeknie zakaz prowadzenia pojazdów. Wydane pokwitowanie uprawnia do kierowania pojazdem przez okres 7 dni.

Rozdział 8.

Statusy w ruchu drogowym

Statusy w ruchu drogowym są to odpowiedzi z systemu odpowiedzi z systemu KSIP na sprawdzenie kierującego pojazdem. Rozróżniamy następujące statusy:

- 0 – „nie objęty systemem punktowym” – dotyczy osób, które nie posiadają żadnych zapisów o naruszeniach, bądź też posiadają zapisy dotyczące naruszeń zaistniałych minimum 2 lata wstecz; stan punktowy takiej osoby wynosi 0; nie występują podstawy do zatrzymania prawa jazdy.
- 1 – „zbiera punkty” – oznacza, że danemu kierowcy odnotowano wpisy ostateczne i tymczasowe, których suma punktów zawiera się w przedziale od 0 do 24 (w przypadku tzw. „młodego kierowcy” – od 0 do 20) bądź też znajdują się zapisy o wcześniejszych naruszeniach, za które punkty po upływie roku zostały anulowane lub też w ewidencji znajdują się informacje o wydanych wcześniej zakazach, decyzjach, czy też wnioskach o sprawdzenie kwalifikacji/cofnięcie uprawnień, które są aktualnie nieaktywne; nie występują podstawy do zatrzymania prawa jazdy chyba, że dana osoba posiada odnotowany aktywny zakaz kierowania pojazdami na okres nie przekraczający jednego roku.
- 2 – „zablokowany” – oznacza, że ogólna liczba punktów ostatecznych i wpisanych tymczasowo przekroczyła 24 (w przypadku „młodego kierowcy” – 20), lecz przynajmniej jedna ze spraw została skierowana do rozpatrzenia przez sąd; w takim przypadku do czasu otrzymania rozstrzygnięcia sądowego, wszystkie punkty zostają zablokowane i nawet mimo upływu roku od daty danego naruszenia nie są zerowane; brak podstaw do zatrzymania prawa jazdy.
- 3 – „przekroczony limit 24 punktów” – dotyczy osób, które zgodnie z zapisami w ewidencji przekroczyły dopuszczalny limit punktowy, lecz nie został jeszcze wystosowany wniosek o sprawdzenie kwalifikacji (jest to status przejściowy

pomiędzy wpisem w ewidencji naruszenia powodującego przekroczenie dopuszczalnego limitu, a sporządzeniem wniosku o sprawdzenie kwalifikacji); podczas kontroli należy zatrzymać prawo jazdy.

- 4 – „wystosowano wniosek o sprawdzenie kwalifikacji” – umieszczany jest w nim kierowca, który posiada więcej niż 24 punkty przypisane na podstawie wpisów ostatecznych oraz został wystosowany wniosek o kontrolne sprawdzenie kwalifikacji, a nie ma jeszcze informacji o pozytywnym wyniku egzaminu, bądź o wydaniu decyzji cofającej uprawnienia do kierowania pojazdami; podczas kontroli należy zatrzymać prawo jazdy.
- 5 – „przekroczony limit 20 punktów” – dotyczy tzw. „młodych kierowców” i oznacza, że w ewidencji został odnotowany fakt dopuszczenia się (w okresie krótszym niż rok od daty uzyskania po raz pierwszy prawa jazdy) naruszeń skutkujących przekroczeniem limitu 20 punktów, lecz jeszcze nie wystosowano wniosku o cofnięcie uprawnień (jest to status przejściowy pomiędzy dokonaniem wpisu naruszenia powodującego przekroczenia dopuszczalnego limitu, a sporządzeniem wniosku o cofnięcie uprawnień); podczas kontroli należy zatrzymać prawo jazdy.
- 6 – „usunięty z systemu punktowego” – dotyczy osób, którym odnotowano informację o wydaniu środka karnego w postaci zakazu kierowania pojazdami na okres przekraczający 1 rok, bądź też starosta wydał decyzję o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami; podczas kontroli należy zatrzymać prawo jazdy.
- 7 – „wystosowano wniosek o cofnięcie uprawnień” – dotyczy tzw. „młodych kierowców” i oznacza, że wobec danej osoby wystosowano wniosek o cofnięcie uprawnień, lecz dotychczas w ewidencji nie odnotowano faktu wydania przez starostę decyzji o ich cofnięciu; podczas kontroli należy zatrzymać prawo jazdy.
- 8 – „zawieszony” – w statusie tym umieszczane są osoby, które zgodnie z zapisami znajdującymi się w ewidencji przekroczyły limit 24 punktów

(„młody kierowca” – 20) lecz kwestionują zasadność: przypisania punktów, sporządzenia wniosku, bądź też wydania przez starostę decyzji o skierowaniu na egzamin lub decyzji o cofnięciu uprawnień; sprawy są w toku i do czasu ich rozpatrzenia przez właściwe organy odwoławcze nie należy podejmować czynności ukierunkowanych na zatrzymanie uprawnień do kierowania pojazdami.

- 9 – „brak uprawnień do kierowania” – w statusie tym umieszczane są osoby, które dopuściły się przestępstw w ruchu drogowym, lecz w chwili popełnienia czynu nie posiadały żadnych uprawnień do kierowania pojazdami; w przypadku kontroli takiej osoby, odnotowany w ewidencji fakt braku uprawnień do kierowania należy bezwzględnie potwierdzić poprzez dokonanie sprawdzenia w systemie CEK (Centralna Ewidencja Kierowców).

Rozdział 9.

Pokwitowanie za zatrzymane prawo jazdy

Pokwitowanie za zatrzymany dokument prawa jazdy jest to druk ściślego zachowania posiadający serię i numer. Każdy policjant musi rozliczać się z otrzymanego druku oddając jego wypisaną kopię, po wypisaniu całego bloczku który jest archiwizowany. Aby prawidłowo wypisać pokwitowanie, które jest przygotowane zarówno dla uprawnień do kierowania pojazdem, jak i dokumentu dowodu rejestracyjnego (pozwolenia czasowego) należy wybrać miejsca przeznaczone tylko dla prawa jazdy. Policjant powinien zacząć od komórek, które wypisuje się w obydwu przypadkach. Najpierw podaje swój stopień, imię i nazwisko, następnie datę kiedy zatrzymał dokument oraz godzinę i miejsce. Bardzo ważną rzeczą jest wyznaczyć prawidłowy czas ważności pokwitowania. Art. 135 ust 2 Ustawy Prawo o Ruchu Drogowym określa kiedy policjant jest zobowiązany wydać pokwitowanie bez ważności (w tym przypadku wykreśla się datę ważności) lub na okres 7 dni. W tym przypadku policjant liczy termin 7 dni od dnia następnego wpisując datę zatrzymania dokumentu. Np. gdy dokument był zatrzymany 17 stycznia 2015 r., datę ważności pokwitowania należy wpisać 24 stycznia 2015 r. Następnie należy odszukać komórki dla prawa jazdy i jest to bardzo łatwe, gdyż w pokwitowaniu znajdują się dwa znaki pisarskie – myślniki. W przypadku zatrzymywania prawa jazdy, tekst po pierwszym myślniku należy wykreślić, jak i kolejne trzy puste miejsca. Zatem należy wypisywać trzy kolejne rubryki po drugim myślniku. I tak w pierwszym wolnym miejscu wpisuje się dokument jaki policjant zatrzymuje tj. prawo jazdy oraz kategorie uprawnień. Następnie wpisuje się numer prawa jazdy wraz z kodem w wystawcy. W kolejnej rubryce wpisuje się przez kogo jest wydane prawo jazdy i oznaczenie kodowe wystawcy. W kolejnym wersie należy wpisać imię i nazwisko posiadacza oraz jego adres zamieszkania. Ostatnim elementem jest powód zatrzymania. Tutaj policjant musi słownie wpisać, za co zatrzymuje prawo jazdy zgodnie z art. 135 Ustawy Prawo o Ruchu Drogowym

oraz podać dokładną podstawę prawną. Kolejne rubryki należy wykreślić, gdyż dotyczą one dowodu rejestracyjnego (pozwolenia czasowego). Ostatnim elementem jest podpis wydającego pokwitowanie policjanta. Tak wypisane pokwitowanie przekazuje się osobie, która podpisuje jego odbiór (fot. 8 i 9)

SZKOŁA POLICJI W KATOWICACH
40-284 Katowice, woj. śląskie
MIEJSCE NA STEPEL
NAGŁÓWKOWY JEDNOSTKI

POKWITOWANIE

Seria AF **588418**

Ważne do dnia ____ 20__ r.

wydane przez asp. Tomasz Dziwgo w zamian za zatrzymany w dniu 17.01.15 r.
(stopień, imię i nazwisko)

o godz. 7:30 w miejscowości Katowice dowód rej. pojazdu marki: _____

NUMER REJESTR. _____ NUMER VIN _____

- dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem*) prawa jazdy kat. A, B, D
(dla tego jazdy kat. powoł. do kierowania termowatorem)

nr 02218/00/244 wydany przez (nazwa org. i ozn. kod.) Prezydent M. Siemiatycki ul. 24/4

Imię, nazwisko i adres posiadacza Jan Kowalski, zam. Siemiatycki ul. 24/4

powód zatrzymania przewiezienie pojazdu samochodowego
na stację metrowości - aut 135 ut 1 pkt 1 lit a PRD

Data pierwszej rejestracji pojazdu: _____ Uwagi o warunkach używania pojazdu: _____

~~Skierowanie pojazdu na dodatkowe badanie techniczne*)~~

Zarządzam skierowanie pojazdu na dodatkowe badanie techniczne z powodu:
_____
_____
_____

*) niepotrzebne skreślić

Dziwgo T.
(podpis wydającego pokwitowanie)

_____
(podpis odbierającego)

Mrd-4

Fot. 8. Wzór prawidłowo wypisanego pokwitowania (źródło: materiały własne)

Ważny do dnia 24.01.2015 r.

wydane przez asp. Tomasz Dejergo (stopień, imię, nazwisko) w zamian za zatrzymany w dniu 17.01.2015 r.
o godz. 7:30 w miejscowości Katowice - dowód rej. pojazdu marki: .....

NUMER REJESTR. .... NUMER VIN .....

- dokument uprawniający do kierowania pojazdem/karta kierowcy*) - prawo jazdy kat. A,B,D (pr. jazdy, kat., pozwolenie do kier. transportem, karta kierowcy)

nr 02218/00/2474 wydany przez Prezydent M. Siemianowice śl., 2474 (nazwa org. i ozn. kod)

Imię, nazwisko i adres posiadacza Jan Kowalski os. Siemianowice śl. 2 ZHP 5/4

powód zatrzymania zmniejszenie prawa jazdy na stopniu

przebiegającym jego nieczytelności - art. 135 ust. 1

pkt 1 lit b PRD

Data pierwszej rejestracji pojazdu: ..... Uwagi o warunkach używania pojazdu: .....

~~Skierowanie pojazdu na dodatkowe badanie techniczne²⁾~~

Zarządzam skierowanie pojazdu na dodatkowe badanie techniczne z powodu: .....

*) niepotrzebne skreślić

Mrd-4

(podpis wydającego pokwitowanie)

(podpis odbierającego)

Fot. 9. Wzór prawidłowo wypisanego pokwitowania (źródło: materiały własne)

Rozdział 10.

Prowadzenie pojazdu z nieważnym pokwitowaniem

Kierujący poruszający się z nieważnym pokwitowaniem popełnia wykroczenie w ruchu drogowym, za co policjant podczas kontroli drogowej jest obowiązany nałożyć mandat karny za prowadzenie pojazdu bez uprawnień w kwocie 500 zł, tj. z art. 94§1 Kodeksu wykroczeń. Jest zobowiązany także zakazać kierującemu dalszej jazdy, w ekstremalnych przypadkach, gdy nie ma jak inaczej zabezpieczyć pojazdu, ma prawo nawet do usunięcia pojazdu z drogi na koszt właściciela zgodnie z art. 130a ust 2 pkt. 1 lit. b Ustawy Prawo o Ruchu Drogowym.

Literatura

- Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym z późn. zm. (tekst jednolity Dz.U. z 2012 r., poz. 1137 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (tekst jednolity Dz.U. z 2014 r., nr 600 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lipca 2008 r. w sprawie kontroli ruchu drogowego, z późn. zm. (Dz.U. nr 132 poz. 841);
- Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie wzorów dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami (Dz.U. z 2012 r. nr 973);
- Ryszard A. Stefański – komentarz do art. 135 ustawy – Prawo o ruchu drogowym;
- Pismo KGP z 22 maja 2009 roku dotyczące statusów w ruchu drogowym RD-II-1276/664/09/ES;
- Pismo KGP z 30 grudnia 2013 roku dotyczące zatrzymywania dokumentu prawa jazdy za termin jego ważności RD-I-5380-2/6012/13.

Zakład Służby Prewencyjnej

asp. Tomasz Dzierga
asp. Mariusz Pawlak

Szkoła Policji w Katowicach
ul. gen. Jankego 276
40-684 Katowice-Piotrowice
www.katowice.szkolapolicji.gov.pl

